

BEDZIR NATALIJA

Új hullám a kárpátaljai (ukrán) irodalomban: „farmeresek” és „számítógépesek”

A könyvek bemutatása igazi szenzációt keltett: a színház kis terme kevésnek bizonyult mindazok befogadására, akik eljöttek látni és hallani a „farmereiket levetőket”, hiszen ez az est ismerkedést ígért a *Farmeres nemzedék* című új kárpátaljai almanach szerzőivel. „Levetjük a farmereket” elnevezés alatt zajlott a rendezvény. A bemutatón valóban lekerültek a farmerek, de mindemellett – ha egy kissé színpadiasan is – a verseket és prózarészleteket „meghurrázták”.

Arról van szó ugyanis, hogy Kárpátalja fiatal ukrán íróinak és publicistáinak köszönhetően napvilágot látott a *Farmeres nemzedék* című almanach két kötete. Az első, melyet mint „Kárpátalja posztszovjet irodalma” jelentettek be, két generációs irányzatot képvisel: a „farmeresek nemzedéké”-nek alkotásait és a „számítógépes nemzedék” tollpróbálgatásait. Az első gyűjtemény 23 szerző műveinek bemutatására adott lehetőséget, közöttük 13 „farmeres” és 10 „számítógépes”. Mindkét nemzedék prózával és verssel is képviseltette magát.

A *Farmeres nemzedék* c. almanachot Rosko Mihailnak, az Ungvári Nemzeti Egyetem docensének, a kötet ihletőjének és szerkesztőjének előszava nyitja meg *Huligánok könyve avagy a kárpátaljai irodalom posztszovjet napja* címmel. Az előszó szerzője az utóbbi harminc év alkotóit két korosztályba sorolja: az idősebbek, a 60-as években születettek képviselik az egyiket, ők a „farmeres nemzedék”, és a fiatalabbak, a 20-25 évesek pedig a másikat, ők a „számítógépes nemzedék”. Megközelítésük teljesen posztmodern: alkotói elveiket nem a művészi-stilisztikai kifejezőmód határozza meg, hanem a „külső” (farmer) és a technikai eszközök (számítógép) uralma. Ilyenformán az idősebbek teremtőkészségét két – egy élő és egy halott -- államhoz való kötődésük alakította ki, az ideológiai kerékbetörés kompenzációjaként nyújtott szovjet olcsó élet és a farmer viselése iránti vágy, ami abban az időben a fizetéstől és a szovjet kereskedelemtől való függetlenséget jelentette.

Az ifjabb generáció alkotóelvei általában attól függenek, milyen ügyesen kattintgatnak az egérrel, vagy böngésznek a NET-en. Ők „a csukcs ember nem olvas...” típusú nemzedék.

A leglényegesebb azonban megtörtént: a művek napvilágot láttak, elvégezték első rendszerezésüket is, s a két nemzedék ugyanolyan elnevezéssel (11 „farmeres” és 12 „számítógépes”) jelentkezett az almanach második, *Korzó c.* kötetében is.

A Korzó egy kis utca Ungvár óvárosának központjában, a helyiek „sétálóutcája”, az osztrák-magyar szecesszió építészeti emlékeinek köszönhetően igen festői, és most még meg is szépült ebben az ízlésesen megjelentetett almanachban.

Az első könyv már rég eltűnt a könyvüzletekből. Minden nemzedék érdeklődéssel olvassa saját korának művészi krónikáját. Azonban egy az idő, és más a nemzedék, a könyvben szerepelnek apák és fiúk: apa és fia, Vaszil és Valentin Kuzán; anya és fia: Anasztázia és Ihor Vehes. Vannak közöttük tanítók, tanárok (Migyanka P., Fedaka Sz., Rosko M., Vehes A., Povh L., Kuzán V., Lihtej M., Vajdics-Andrusz M.) és azoknak diákjai (Sutka M., Ljubka A., Mocsárnik I, Vinyavszka K., Nadvorna I., Vehes I., Belej L., Síp R.). Minden szerző költeményekkel és kisprózával is jelentkezett, nagyprózával csak Fedaka Sz. tett kísérletet (egy részlettel a *Vasziljevi tükörök* c. regényből)

Költészet: Ámortól az erotikáig és a glamourig¹

Az antológiában a költészet kap nagyobb teret. A szerzők között akad kárpátaljai kiválóság is, például **Csucska Pavlo**, kinek verssorait már a gyermekek is idézik: Lermontov *Borogyinoj*ának fordítását, vagy versét a trágyához való vonzódásról (*Szeretem a trágyát*), a falusi diszkóról (*Az első fényzene*) és az első szerelemről (*Amikor kigomboltad rajtam az inget*) írt verseit. Csucska lírai hőse az átlagos falusi ember, munkás, aki örökségbe a „közösséget”, az ivászatokat, a hazug lózungokat és az elérhetetlen nőket kapta. Csucska Pavlo elsőként emelte be az igazi népi őserőt a költészetbe még a „peresztrojka” idején. Mindez jól is van, de valami miatt a múzsa régen nem látogatta meg a szerzőt: az antológiát nem tudta semmi újjal gazdagítani.

Akinél igazán nem hiányolhatjuk az ihletet – az **Migyanka Petro**. Az ő meggyőződését teljesen más hevíti: „minden kasza alá, és kés elé kerül!” – ezért mindent időben meg kell írni, fel kell mutatni és meg kell óvni... A

¹ glamour (ejtsd:glémö) a női szépség és vonzerő tudatos hangsúlyozása minden lehetséges eszközzel.

költőt leginkább a távoli múltat („elvadult cseresznyésben vad pávák sétálnak”), a tegnapot („bepiszokták a diétások étkezdéjét”), napjainkat (Az Ökrös mező fölött köd, zúzmará // Deres ökör búsul a megtiprott szántáson.”) és a jövőt („Isten, adj végre a gazdáknak telhetetlenséget, // telhetetlenségből örök hiúságot”) egyesítő verses eposz ihlette meg. Mígyanka Petro ruszin szavakkal sűrűn átszótt szabadverseket ír leginkább. Költeményeit áthatják titokzatos szentségek, sőt kódolt tartalmak is. A költőnek már rég vannak olvasói – kritikusok, együttgondolkodók, ösztönzők, beszélgetőtársak („bementünk egy kortyocskára egy kis kávézóba”). A nem kárpátaljai olvasónak a két korifeusz – Petro és Pavlo – költészetének megértéséhez szükség lenne egy szótárra vagy egy kommentátorra, de ha van egy kortyocská, akkor költészetük érthetővé válik az említettek nélkül is.

Mindkét nemzedék költészete egyre inkább eltávolodik a „majdán”-tól, a terek retorikájától. Űgyesen vevyíti a politika és az erotika témáját **Fedáka Szerhij** *Alkímia* című ciklusában; ezek költői-publicisztikai metszetek a kárpátaljaiak mentalitásáról napjainkban: „Örök, miként a Kárpátok ormai, // Tömör századok hizlalták gyökerét. // Minden koalíciót le akar bontani, // mert egészen más dolgok sebzik a szívét” (A falu vezetője). A lélekben művész, szakmája szerint történész, elhivatottsága szerint újságíró, világnézetnek az iróniát választó Fedáka Szerhij izgatja a „használni akarás” lehetetlensége Ukrajnában és Kárpátalján: „Erogen zónája Ukrajnának, // Hol összefonódtak utak és csövek, // Itt, régi államiságok romjain // több ujjat dajkáltunk szüntelen // nem percekig – át hónapokon s éveken.” (*Kárpátalja*). Összességében a tegnapi „lázadók” költészete mára már visszafogottabb, dallamosabb, esztétikailag kifinomultabb lett. Frissebb stilisztikai útkeresés leginkább **Vaszil Kuzan** verseit hatja át, aki önmagát „posztzimbolistának” nevezi, de valójában a neoszimbolizmus követője (*A Hold citrom monóban* c. vers szimbolista hangszerelése, *Az öröklét nyitott szemei tűzzel* c. versének teurgiai emelkedettsége). Kuzán Vaszil mindennel játszik: szóval, képpel, hanggal: „Tudod, olyan banális vagy. // Járásod is túl bálias, // A szoknyád pedig oly szakrális, hogy minden felesleg, kilátszik”, olykor azonban a túljátzás is jelen van verseiben („Megtaposott lelkem egéből, ne szívd annyira az esőt”). A költő – a szerelem énekese, de bír elég iróniával és szépséggel az étellel szemben ahhoz, hogy ne vesszen el abban a „tjoujour-l’ amour”-ban, amely „vonz a gyönyörű nők közé, // kik lel-

künkben angyalokat // szülnek és meg is ölik azokat”. A nőknek érdemes odafigyelni a szerelmes szívek ismerőjére, aki figyelmezteti őket: „most a hófehér trónt nem üli férfi. // Macskák és lovak”.

Be kell ismernünk, hogy a „farmeresek” költészete – professzionális, eredeti, mentes a túlzásoktól, képviláguk is lényegretörő. Az ilyen költészetben élnek tovább a különböző verskultúrák: a jeszenyini **Vehes Anasztázia**, a középkori-lovagi **Kiska-Lucisina Okszana**, a portré- és tájleíró **Povh Lidija**, a dalos és balladai **Nejmeti Marjana**, az ironikus-szaloni **Lihtej Tetyana** költeményeiben.

Lehet-e beszélni a kárpátjai irodalom különbözőségéről a mai ukrán irodalomban? Nyilván lehet. Az itteni irodalom tekintélyparancsoló kulturális színvonalat képvisel, nem kerüli el az áthatóan egyértelmű, bíráló szerzői hangot igénylő szociális problémákat. A szerzők ítélőképessége a kárpátjaiak világszemléletét átítató iróniával és szépséggel vegyül. Van azonban egy vonás – sajátja mindkét nemzedék képviselőinek –, amely nem reménykeltő. A költők keveset olvasnak elődeiktől és kortársaiktól, eltűnően a megismételhetetlen, egyedi kárpátjai kontextus (valóságmező). Migyanka Petro, Povh Lidija, Kisko-Lucisina Okszana, Lihtej Tetyana egyre ritkábban merülnek el az összehasonlító kultúrakutatás közép-európai és kárpát-medencei világában, vagy hivatkoznak a legendákat és mondákat őrző ungvári városi kultúra szövegeire, s így semmisül meg lassan a kárpátjai költészet határovezet-jellege – nemzetek, népek, határok mezsgyéjén –, ami egyedülálló távlatot ígért számára. A fiatalabb nemzedék költészetének enged nagyobb teret a második, a *Korzó* című gyűjtemény. Szerzőinek többsége a verset lelki kitérülésként, őszinte lírai vallomásként tekinti (**Síp Jurij, Vajdics-Andrusz Marjana, Sutka Marianna, Nadvorna Irina, Vinyavszka Krisztina**), s vannak azok, akik jászának, ironizálnak, szerepjátszással kísérleteznek (**Kovrej Vik, Belej Leszja, Vehes Ihor, Ljubka Andrij**). Az ifjúság erotikus témához nyúl, és szép játékos szövegeket teremt. „Orgazmusaink szagát // Lefekvéseink ritmusát // A vég nélkül édeseket // Az éj fénymázával bekenteket // Ifjúságunk szenvedélyes nedvével áztatottakat // Keresem találkozásaink és válásaink// olvasatát ..” (**Varha Okszana: Néha**) Ez az ifjú költőnő tud érzékletesen és nőies ártatlansággal írni. Tőle eltérően **Fedorovics Olha** tünődő, melankolikus, leginkább az egyszerű és mély versek a sajátjai, mint amennyire egyszerűek és tartalmasak az ikonok tudnak lenni. („*Magamnak idegen, másoknak hazátlan*”, „*Mi*

rosszkor álmodunk...”, „Valakit elvisz az éj...”, „Szavaid és könnyeid...”). Szövegei művészien tömörek, plasztikusak, de nincsenek híján a kislányos csevegésnek: „Cukrocskám, te édes, finom, // bújj tenyerembe – s kész, // részegítő s mulattató az est // nyugodjatok mellecskék” („Cukrom, te édes...”). Vinyavszka Krisztinának tiszta képi metaforák létrehozásának tehetsége adatott meg: „mi csupán sakkfigurák vagyunk, egyszerűen egy helyzet, // egy új kor játéka” (*Ha eljössz hozzám ma éjszaka*). Nadvorna Irina versei is magukra vonják a figyelmet. Van egy kiadott kötete, szakértelemmel kezeli a versritmust, érdekes és szokatlan a rímelése, van művészi ízlése. Költészete organikus, akár a beszéd, akár a lélegzés („a sokaság között ti // tegyetek közzé nézeteimmel, // óvjakok lélegzetetekkel // mindnyájan s egyszerre, // és a női testbe, // mely a vázához hasonló, leheljetelek életet mint alkotó, // és csókoljátok, úgy kell neki!” (*Lélegzettel*))

A kárpátaljai olvasó előtt már ismerős a fiatal, tehetséges ungvári bölcsészhallgató, Ljubka Andrij munkássága, aki magát a posztmodernnek közé sorolja: költészetére azonban leginkább az eklektika és az olvasók széles rétegére való számítás jellemző. Ljubkát leginkább a diákok értik, de még mennyire, hogy érdeklik: „Pontosan tudom, alá kell // aknázni minden épületét az egyetemnek, // bezárni ajtóit, beszegezni ablakait, // s kiakasztani a hallban egy kötelet...” – írja az *Ó, az én arany forradalmam* című versében. A fiatal költőt az avantgárd költészet vonzza (kifejezők Majakovszkij V., Johansen M. és Voron M. szövegeit felhasználó intertextusai).

Ha a korlátokat nehezen tűrő Ljubka Andrij költészetét vizsgáljuk, igaznak tűnik Kuzma Vaszilnak az a megállapítása, hogy „napjaink alkotóifjúságára legnagyobb hatással kortársaim művészete van”. Az első gyűjteményben megjelentetett versei a normatívától eltérő brutális szóhasználatukkal, formai kidolgozatlanságukkal és rapszerű tartalmukkal valósággal sokkolták az olvasót. A *Korzó* című gyűjteményben közöltek már arról tanúskodnak, hogy a szerző nagyobb igénnyel lép fel önmagával szemben. Ezek között a legszebbek a *Teríték*, *Picasso*, *Feltétlenül felejtani akarom neved*, *Valamikor 2005 elején* című versei. Az ifjú Ljubkának akkor születnek remekművei, mikor foglyul ejti a „korifeusok” verseinek dallama.

*Elolthatja az eső a tábortüzet,
 verheti ferdén az arcodat.
 Istenekhez, hegyekhez és nyírfákhoz szálló*

*imáid a sötétben világítanak.
Ott, hol a sötétség és a köd a lényeg,
hol a fák hangját láncok némítják el,
ott álmaidnak és szavaidnak kertje törékeny...
(Migyanka Petrónak).*

Vehes Ihort a rock- és raphullám ragadta magával, ezek diktálják rímes prózához hasonló költészetének ritmusát és tartalmát. A költő meglep minket váratlan metaforáival („csillagok szemeitől érett éji ég”, „fújni kezdtek a csillagok, hintáztatták a felhőket...”) A fiatalember költeményei idegtépően drámaiak, néha azonban a „stílus tehetetlenségi ereje” annyira magával ragadja, hogy a lét abszurdítása a kimondhatóság abszurdításává nő. (*Homályba feledkezni ...*)

Fekete-fehér metszetekre, nyers és stilizált grafitikra emlékeztetnek Belej Leszja fiatal költőnő versei, akinek már megjelent egy versgyűjteménye. Lakonikusan, sőt aforisztikusan ír, képeit néhány „vonással” teremti meg: „virágba borul a megszáradt esernyők gyümölcsöse”, „az aszfaltvénában vas vér folyik, el-elakad a jelzőlámpák szelepein”.

A tömörítés és a lakonikusság azonban nem „barátja” a fiatal alkotóknak. Összehasonlítva a két nemzedéket, az egyiknél a kifejezés kiválasztásának erőltetettsége, a másíknál a fegyelmetlen szóáradat érezhető. Ahol véget ér a stílus – elkezdődik az okoskodás és a banalitás:

*ez a vonat a semmibe tart
ezt a füvet szekérnyom metszi
e rózsaszínű felhők lányok mellei
s mint ajánlott levél lemegy a nap
(Ljubka A.: Vónat)*

*Nem mentem felé, de szálltam.
Mindent hagyva utána vágytam.
Kimerülten, egy pillanatra leültem,
Leveleket szakít az ősz köröttem.
(Vajdics-Andrusz M.: Nem mentem...)*

A fiatalok másik gyengéje: a témák, képek, rímek banalítása egészen a primitívizmusig. És ennek, természetesen, nem az élet prózaisága az oka,

miként azt Sutka M. gondolja: „Egy reggel, vagy egy nap óta // értem csupán, hogy az élet prózája // verssé sohasem lesz”. Annak idején Ahmatova A. írt az élet szemétdombjáról, amelyen a költészet különleges virágai nyílnak. A tanulság egy: ki kell alakítanunk ízlésünket és meg kell tartanunk az esztétikai színvonalat.

A próza: kevés, de sikeres

Mind a két gyűjtemény **Docsinec Miroslav**, **Rosko Mihajlo** és **Havros Olekszandr** prózai alkotásaival kezdődik, akik már nem csupán a kárpátjai, hanem az ukrán területek olvasói előtt is ismertek. Prózával mutatkozott be a több verseskötet szerzőjeként ismert Lihtej Tetyana és Fedaka Szerhij is.

Az idősebb nemzedék alkotásaiban azonnal szembeütő a tradíció – lett légyen az átértékelt, dekonstruktív vagy parodizált – erős jelenléte. De ez a hagyomány sem a művek témájában vagy problémafelvetésében érhető tetten, inkább a művészi stílusban. A „számítógépesek” többségének prózája önéletrajzi jellegű, ami érthető is: a személyi és az alkotói én kialakításán fáradoznak. De nézzük a konkrét példákat.

Mind a két könyv az újságíró, könyvkiadó és a humoros miniatűrök szerzőjének, Docsinec Miroslavnak elbeszéléseivel indít. Docsinec jó prózaíró, hivatásos. Az első gyűjteményben szereplő műveinek témája – a szerelem és a szerelmesek – a világgal egyidős. Amolyan mai „dekameron” ez. Az író legerősebb vonása jellemeinek társadalmilag pontos ábrázolása és a szereplők lakonikus bemutatása. Egy-két vonással, szerencsésen megválasztott egyenesbeszéddel, kifejező hangvételével alakjait egyedivé és tipikussá teszi. Kirajzolódik Docsinec elbeszélő művészetének jellegzetessége: romantikus, olykor ironikus, a társadalomábrázolásban pontos és jó megfigyelő. Nem moralizál, nem oktat, hanghordozásának tónusa jóindulatú könnyedséggel siklik át a mitologikus epikából, a magasztos-monumentális pátoszból az iróniába és a groteszkbe: „Minden egyes férfi kilenc éves kortól kilencven éves korig megfordult utána. A napszámos szobafestősegédek néznek így Raffaellóra. Egyetlen nő sem mulasztja el, hogy rá ne vesse kíváncsi, de gyilkos tekintetét. Az istentelenek néznek így a templomra.” (*Egy asszony sziluettje*)

Docsinec írásaiban megkülönböztetett helye van a nőknek. Hősnői újraalkotják azt a férfit, akibe szerelmesek, mégpedig úgy, hogy a kettejük

szerelme a túlvilágon sem ér véget. A szerző nem játszik a misztikával, hanem megújítja a szerelem mítoszát.

A *Korzó* című második antológiában Docsinec Miroszlav megint csak szerelmes elbeszélésekkel és novellákkal jelentkezik, de most az érzéshez misztikus-intuitív motívumok társulnak, kegyetlenebbek az élet társadalmi körülményei, felerősödik az író szarkazmusa. Címek, száraz elbeszélés, szónokias tények – ekképp változik meg a szerzői hang. Docsinec együttgondolkodó olvasókra számít, akik a sorok között is tudnak olvasni.

Posztmodern művek alkotására Kárpátalja területén álljon példaként Havros Oleksandr, az újságíró, költő és publicista, a *Márciusi macskák* szerzője. Sajátos ironikus életlátása van, eleven benne a készség a kárpátaljai szatirikus humor „Kotljareszkijt” követő elődjeinek, Csucska Pavlónak és Docsinec Miroszlávnak eleven befogadására.

Havros Oleksandr az almanach első könyvében megismertette olvasóit az „alkoholos” és „erotikus” prózájával. Bármennyire szokatlan, de a Jerofejev Benedikt követői által megszaporodott lírai alkoholos vallomás rendkívül gyorsan vált elfogadott művészi stratégiává. Havrosnál a stílus zabolátlansága kimeríti az efféle próza esztétikai feladatát, ezért sorsa elvégzetett.

A *Korzó* c. gyűjtemény jól illusztrálja azt, hogy Havros Oleksandr miként alkalmazza a posztmodern írás új stílusait: a gyermekprózát és az ukránok által hé-kultúrának nevezett módszert. Új fogalmazványa Kárpátalja eme kísérletezőjének a *Ne mássz!!! AVAGY a Hülyegyerek nem adja fel* című színmű. Műfaja szerint: „mese-paródia felnőtt gyerekeknek, gyermek-felnőtteknek és felnőtt-gyermekeknek”. Előttünk egy gyermek-könyvnek, az ukrán politikának és a társadalom „májdán-szindrómájának” „gyümölcsraguja”. Ez egy felelőtlen, vidám játék, bohóckodás, karnevál, a bolondozás igényével. Itt a posztmodern esztétika önmagát neveti ki, szakít előző stratégiájával: az ukránóság konceptualizálásával (*Az átkozott muszkák megkínózták a kiselefantot* c. vers), a forradalom imádatával, a tömegkultúra iránti rajongással, a „néphatalomról” és a „népvezérről” alkotott mítosszal stb. Nem maradt más hátra, mint megfelelő színpadot találni az új darab bemutatására.

Rosko Mihajlónak, a farmeres nemzedék megszervezőjének és gurujának prózáját az első kötetben egy sok irányba szerteágazó és kissé kacérkodó önbemutató és egy terjedelmes elbeszélés képviseli „*Menjen a fenébe!*” cím-

mel. Egyből látszik: az alvilági hős sok szenvedést és boldogtalanságot okozó szerelmet él át, összejönni szerelmével azonban nem tud. Az ilyen macsókat a nők „gyártják”, ezért az elbeszélésben elég sok van belőlük – valamennyi hosszú lábú, szenvedélyes, izgatón lezser. Legművészbibek az erotikus jele-
netek, a narcisztikus férfi töprengései az épphogy szerelmessé vált „lélekről”. Igaz, elég gyakran használ téma- és stílussablonokat: „homlokára kiültek a hideg verejték cseppjei” (arra a gondolatra, hogy „e nélkül” a nő nélkül éljen), elképzelte életének hideg, sötét, üres magányosságát a nő nélkül, – „végtelen szürke falak”, ezen kívül „szürke panelfalak, a nő elutazásáról értesítő táviratot átvéve kénytelen az úton végigrohanni a szakadó esőben az állomásig stb. Ezt a világgal egyidős témát jótékonyan ellensúlyozza az elbeszélés lélektani feszültsége és a cselekmény dinamikája.

Rosko Mihajló *Mobilocska* című elbeszélése azt bizonyítja, hogy az író jól ismeri és szereti Krivin Felikszet, a neves ungvárit, akinek szövegei feltűnnek a műben. Helyénvaló lett volna megemlíteni, hogy Krivin F. a maga derűs, pozitív világszemléletével mindenkorra felülmúlhatatlan lírikusa az iróniának. Ez a krivini humanisztikus szöveg szövi át Mihajló Rosko elbeszéléseinek problematikáját: a hősnőnek azt a szívtelenségét, állati szándékát, amelyet talán még a telefonkészülék is megérez.

Különös, hogy a fiatal szerzők prózája nem alkalmazza téma- és stílusalkotóként a népköltészetet vagy mitológiát, mint ahogy a folklórban való elmélyülés mindig is sajátossága volt a kárpátaljai irodalomnak. **Lihtej Tetyana** – neves költőnő, műfordító, három elbeszéléssel van jelen – egyedüli a *Korzó* szerzői közül, aki témáit az emberi érzések mitológiai mélységére alapozza – a szerelmes vízitündér bájitalára, a sötét erők éji misztériumaira, mindezt azonban megfelelő humorral tálalja.

A fiatal nemzedék prózája ötletes, dinamikus. Igaz, miként a költészete is, „önmagukról, a szerelmesekről” szól. Van, aki bizonyos távolságot tart maga és az általa alkotott szereplő között, eléggé összetett alteregót teremtve ezáltal („a csábító Lolitácska” **Likovics Irisznél**). Némelyik a napló-elbeszélés műfajt választja, a provokatívan őszinte monológot (**Kuzan Valentin, Fedinisinec Mihajlo, Huszti Andrij**).

Érdekesnek és nem mindennapinak tűnik Huszti Andrij elbeszéléseinek ötlete a két elegáns reklám-marionetról, akik állandóan kiesnek a műfajból és a szerepükből, s úgy kezdenek beszélni és cselekedni, mint az igazi normális emberek, de a tömegmédiá visszasablonosítja őket (*Fantázia*). A

Korzóban teszi közzé **Vasczuk Tarasz** a *Hazaáruló* c. elbeszélését, önálló témával és hőssel, az események a háború idején játszódnak, a fronton és a koncentrációs táborban. Az alkotói törekvések nyilvánvalók. Az átgondoltan megszerkesztett szöveg az olvasó által már ismert befejezésre van építve, az elbeszélés címe azonban sokatmondó.

Ma már köztudott, hogy a gyűjteményekben találunk ízléstelenségeket, kiforratlan rímeket, sablonokat is. De az almanach egységesítő szárnyai alatt a szó idősebb és fiatal művészei össze tudják egymást hasonlítani, tanulhatnak és tapasztalatokat is szerezhetnek egymástól. A legfontosabb azonban – a művészi útkeresés folytatása, az alkotás és mű megjelenése bármilyen alkalomból. Miként azt a posztmodernizmus hirdeti, az a fő, hogy tartson a folyamat...

Szeretnénk hinni, hogy az „ezüst földnek” nevezett Kárpátalja irodalmában új időszámítás kezdődött el: a szó művészeinek fiatal és ígéretes serege nőtt fel, akik már nem hangoztatnak művészetet provokáló jelszavakat és nem a művészet titkosrendőreinek nyelvén írnak. Ez a kárpátaljai művészi kezdeményezés egy szép hagyományt folytat, azoknak az irodalmi almanachoknak a hagyományát, amelyekből annak idején nem kevés látott napvilágot Kárpátalján: *A hágó* (Perevál), *Újrakezdés* (Novolittyá), *Napóra* (Szonyecsnij hodinnik), *A kányafa éneke* (Kálinovij szpiv) *Az ifjú nap* (Molodij deny), *Zengő forrás* (Dzvinke dzserelo) stb. Számunkra nem maradt más hátra, mint várni az új irodalmi hullám következő almanachjait, amelyek még sokszor meglepik, ámultba ejtik, felháborítják és felidegesítik olvasóikat.

(Dnyipro, 2009. január)

CZÉBELY LAJOS fordítása